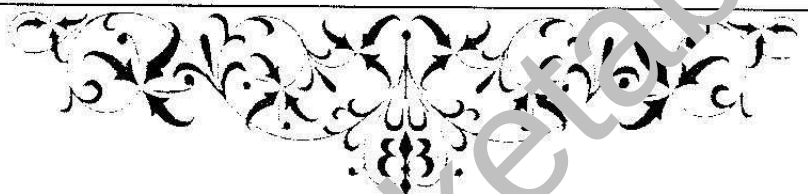

یکصد اصل حقوقی حاکم بر حقوق مدنی ایران

(جلد اول)

مشتمل بر مفهوم شناسی و تقسیم بندی های نوینی از اصول حقوقی، اصول حقوقی حاکم بر مقدمه حقوق مدنی، حقوق اشخاص و محجورین و حقوق اموال و مالکیت

امیر محمد تراسی

قاضی دادگستری

فاطمه واثقیان قضا

قاضی دادگستری

با مقدمه

دکتر احمد رفیعی

قاضی دیوان عالی کشور و سرپرست اداره کل حقوقی قوه قضائیه

سرشناسه	:	کریمی، امیرمحمد، ۱۳۷۱-
عنوان قراردادی	:	ایران، قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	:	یکصد اصل حقوقی حاکم بر حقوق مدنی ایران/امیرمحمد کریمی، فاطمه واثقیان؛ با مقدمه احمد رفیعی.
مشخصات نشر	:	تهران: فکرسازان، ۱۳۹۹-
مشخصات ظاهری	:	ج. ۲.
شابک	:	ج. ۰۱-978-622-711401-0؛ دوره 7-02-978-622-7114
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
مندرجات	:	ج. ۱. مشتمل بر مفهوم شناسی و تقسیم بندیهای نوینی از اصول حقوقی، اصول حقوقی حاکم بر مقدمه حقوق مدنی، حقوق اشخاص و مجبورین...
موضوع	:	حقوق مدنی -- ایران
موضوع	:	Iran -- Civil rights
شناسه افزوده	:	واثقیان، فاطمه، ۱۳۷۰-
شناسه افزوده	:	رفیعی، احمد، ۱۳۲۵-، مقدمه نویسنده
زده بندی کنگره	:	KMH500
زده بندی دیویی	:	۳۴۶/۵۵
نمبارده کتابشناسی ملی	:	۶۱۳۶۵۳۴

انتشارات فارسازان

✧ یکصد اصل حقوقی حاکم بر حقوق مدنی ایران (جلد اول) ✧

نویسندگان:

امیرمحمد کریمی

فاطمه واثقیان قضا

تعداد صفحه: ۳۱۶ قطع: وزیری تیراژ: ۵۰۰ سال و نوبت چاپ: ۱۳۹۹

شابک جلد اول: ۰۱-۰۱-۷۱۱۴-۶۲۲-۹۷۸

شابک دوره: ۰۲-۰۷-۷۱۱۴-۶۲۲-۹۷۸

قیمت: ۵۰۰۰۰ تومان

آدرس انتشارات: تهران، خ انقلاب، خ وحید نظری، قبل از تقاطع فخررازی، ک قدیری، پ ۲۲

واحد ۴. تلفن: ۶۶۹۶۰۷۶۰

فهرست مطالب

۱۷.....	سخنی با خوانندگان گرامی
۲۱.....	مقدمه دکتر احمد رفیعی.....
۲۳.....	مقدمه نویسنده
۳۳.....	اهمیت کتاب، تقسیم مطلب و توجیه آن
۳۷.....	دقترا این : ماهیم و اصطلاحات
۳۹.....	گفتار اول : تبیین امری و اصطلاحی واژه اصل
۴۱.....	گفتار دوم : تبیین معنی اصل در فقه امامیه دیدگاه شیخ انصاری
۴۴.....	گفتار سوم : تبیین معنی اصل در عنوان علم اصول فقه
۴۷.....	گفتار چهارم : مفهوم شناسی اصل در حقوق موضوعه معنای اصول حقوقی
۵۴.....	بند اول : حکم بودن اصل حقوقی
۵۵.....	بند دوم : کلی بودن اصل حقوقی
۵۵.....	بند سوم : مخصوص یا مستتب از قانون بودن اصول حقوقی
۵۹.....	بند چهارم : حرکت قانون بر مدار اصول حقوقی
۶۰.....	بند پنجم : قانونیه بودن تبعیت قاضی از اصول حقوقی . تقم قانون بر اصول حقوقی
۶۲.....	بند ششم : دادگاه بودن مرجع استنادکننده
۶۳.....	بند هفتم : الزامی بودن و اختیاری نبودن استناد به اصول حقوقی در عرف فقدان یا اجمال قانون
۶۵.....	گفتار پنجم : مفهوم شناسی قاعده حقوقی
۶۸.....	گفتار ششم : رابطه اصول فقه با قواعد فقه
۷۱.....	گفتار هفتم : رابطه اصول فقه با اصول حقوقی
۷۲.....	گفتار هشتم : رابطه قواعد فقه با اصول حقوقی
۷۵.....	گفتار نهم : اختصاص بحث به اصول حقوقی
۷۷.....	گفتار دهم : مجوز قانونی استناد به اصول حقوقی در قوانین موضوعه
۸۴.....	گفتار یازدهم : محصور نبودن و نظام مند بودن اصول حقوقی

- گفتار دوازدهم: تقسیم بندی های ممکن از اصول حقوقی ۸۵
- بند اول: مفهوم شناسی اصول استنباطی و اصول تصریحی ۸۶
- ۱- اصول حقوقی استنباطی ۸۶
- ۲- اصول حقوقی تصریحی ۸۶
- ۳- فایده تقسیم اصول حقوقی به استنباطی و تصریحی ۸۷
- بند دوم: مفهوم شناسی اصول جایگزین حکم و اصول مفسر حکم ۸۸
- ۱- اصول حقوقی جایگزین حکم ۸۸
- ۲- اصول حقوقی مفسر حکم ۸۸
- ۳- فایده تقسیم اصول حقوقی به جایگزین و مفسر ۸۹
- بند سوم: مفهوم شناسی اصول حقوقی استثناء پذیر و استثناء ناپذیر ۹۰
- ۱- مفهوم شناسی اصول حقوقی استثناء ناپذیر ۹۰
- ۲- مفهوم شناسی اصول حقوقی استثناء پذیر ۹۰
- ۳- فایده تقسیم بندی اصول حقوقی به اصول استثناء پذیر و اصول استثناء ناپذیر ۹۱
- بند چهارم: مفهوم شناسی اصول حقوقی مرتبط و مستقل نسبت به یکدیگر ۹۲
- ۱- مفهوم شناسی اصول حقوقی مرتبط ۹۳
- ۲- مفهوم شناسی اصول حقوقی مستقل ۹۳
- ۳- فایده تقسیم بندی اصول حقوقی به اصول مرتبط و مستقل ۹۳
- بند پنجم: مفهوم شناسی اصول حقوقی حقوق مدنی و کیفری ۹۳
- ۱- مفهوم شناسی اصول حقوقی حقوق مدنی ۹۳
- ۲- مفهوم شناسی اصول حقوقی حقوق کیفری ۹۳
- ۳- فایده تقسیم بندی اصول حقوقی به مدنی و کیفری ۹۴
- دفتر دوم: اصول حقوقی حاکم بر «مقدمه» حقوق مدنی ایران** ۹۷
- طرح مطلب ۹۹
- اصل یکم: * * * اصل کشوری بودن جغرافیای قانون، * * * * * ۹۹
- بند اول: «تبیین مفهوم اصل» ۹۹
- بند دوم: «توجیه قانونی اصل» ۱۰۰
- ۱- ماده ۲ قانون مدنی ۱۰۱
- ۲- ماده ۵ قانون مدنی ۱۰۳
- بند سوم: «آثار و نتایج حقوقی اصل» ۱۰۳
- ۱- رجوع به عمومیت اصل در فرض تردید در قلمرو جغرافیایی قانون ۱۰۴
- ۲- سرایت اصل کشوری بودن قانون مدنی به سایر قوانین موضوعه ۱۰۵

- ۱۰۷-۳- لزوم منصوص بودن قوانین با قلمرو غیرکشوری ۱۰۷
- ۱۱۰- اصل دوم: ❖❖❖❖ اصل مؤثر بودن قانون نسبت به آئیه ❖❖❖❖ ۱۱۰
- ۱۱۰- بند اول: «تبیین مفهوم اصل» ۱۱۰
- ۱۱۲- بند دوم: «توجیه قانونی اصل» ۱۱۲
- ۱۱۲- ۱- ماده ۴ قانون مدنی ۱۱۲
- ۱۱۴- ۲- اصل ۱۶۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ۱۱۴
- ۱۱۵- ۳- ماده ۱۰ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ ۱۱۵
- ۱۱۷- بند سوم: «آثار و نتایج اصل» ۱۱۷
- ۱۱۷- ۱- عطف به مسبق شدن مطلق قوانین ۱۱۷
- ۱۱۸- ۲- تفسیر مضیق قوانینی که به حکم قانون بر گذشته حکومت می نمایند ۱۱۸
- ۱۱۹- اصل سوم: ❖❖❖❖ اصل مالی بودن حقوق مدنی ❖❖❖❖ ۱۱۹
- ۱۱۹- بند اول: «مفهوم حقوقی اصل» ۱۱۹
- ۱۲۰- بند دوم: «توجیه قانونی اصل» ۱۲۰
- ۱۲۱- ۱- احکام ۹۴۵ ماده ۱۴۱ قانون مدنی به حقوق مالی ۱۲۱
- ۱۲۲- ۲- بند ۳ ماده ۱۵ قانون آیین دادرسی مصوب ۱۳۷۹ ۱۲۲
- ۱۲۴- ۳- مفاد مواد ۲۱۴ و ۲۱۵ قانون مدنی ۱۲۴
- ۱۲۶- ۴- رونه قضایی ۱۲۶
- ۱۲۶- بند سوم: «آثار و نتایج حقوقی اصل» ۱۲۶
- ۱۲۸- اصل چهارم: ❖❖❖❖ اصل حق بودن و حکم نبودن - اصل مدنی ❖❖❖❖ ۱۲۸
- ۱۲۸- بند اول: «مفهوم شناسی و تبیین اصل» ۱۲۸
- ۱۲۳- بند دوم: «توجیه قانونی اصل» ۱۲۳
- ۱۲۳- ۱- عنوان حقوقی حقوق مدنی ۱۲۳
- ۱۲۳- ۲- محتویات اکثریت مواد قانون مدنی ۱۲۳
- ۱۲۴- ۳- سیده کبری از جایگاه «فقه المعاملات» در منابع فقهی ۱۲۴
- ۱۲۵- بند سوم: «نتایج و آثار حقوقی اصل» ۱۲۵
- ۱۲۵- ۱- حق بودن بدنه های مدنی در موارد تردید ۱۲۵
- ۱۲۵- ۲- تفسیر مضیق نمودن قانون متضمن حکم ۱۲۵
- ۱۲۶- ۳- استفاده از اصل حاضر به عنوان مستند دادرسی؛ مفاد ماده ۳ آیین دادرسی مدنی کنونی ۱۲۶
- ۱۲۶- اصل پنجم: ❖❖❖❖ اصل ثانویه بودن التزام ناشی از حقوق مدنی ❖❖❖❖ ۱۲۶
- ۱۲۷- بند اول: «تبیین مفهوم اصل» ۱۲۷

- بند دوم: «توجیه قانونی اصل» ۱۳۹
- ۱- خصوصی محض بودن مقررات حقوق مدنی ۱۴۰
- ۲- تصریح قانون گذار به ثانویه بودن بودن الزام اکثر مقررات حقوق مدنی ۱۴۱
- بند سوم: «آثار و نتایج حقوقی اصل» ۱۴۳
- ۱- استفاده از آن بعنوان راهکار نهایی استناد در دادنامه ۱۴۳
- ۲- توجیه گر اصل صحت نسبت به توافقات خلاف مقرر حقوق مدنی ۱۴۴
- ۳- تفسیر مضیق ماده ۹۷۵ قانون مدنی ۱۴۵
- اصل هشتم: ❖❖❖ اصل در حکم قانون بودن قراردادهای خصوصی ❖❖❖ ۱۴۶
- بند اول: «تبیین اصل» ۱۴۷
- بند دوم: «توجیه قانونی اصل» ۱۴۹
- ۱- کلی کوبی من ماده ۱ قانون مدنی ۱۴۹
- ۲- توجه به نحوه بیان قانون مدنی از نظر اعضای کمیسیون آن قانون ۱۵۰
- ۳- قرار گرفتن ماده ۱۰ قانون مدنی در ذیل ماده ۹ آن قانون ۱۵۳
- بند سوم: «نتایج و آثار حقوقی اصل» ۱۵۴
- ۱- استناد یکی از منابع تعهدات در حقوق مالی ایران ۱۵۳
- ۲- توجه به اهمیت اراده اشخاص در حقوق مدنی ۱۵۵
- ۳- استفاده از شیوه های تفسیر قانون در تفسیر قانون مدنی ۱۵۶
- اصل هفتم: ❖❖❖ اصل لزوم تفسیر مقررات حقوق مدنی بر پایه فقه اسلامی ❖❖❖ ۱۵۷
- بند اول: «تبیین اصل» ۱۵۷
- بند دوم: «توجیه قانونی اصل» ۱۵۸
- ۱- اصل چهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ۱۵۸
- ۲- اصل یکصد و شصت و هفت قانون اساسی ۱۶۰
- بند سوم: «آثار و نتایج حقوقی اصل» ۱۶۰
- ۱- ممنوعیت تدریس از نادیده گرفتن متون فقهی مربوطه در تفسیر «قانون مجمل» ۱۶۱
- ۲- تحقق رسالت اصل چهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی ۱۶۲
- ۳- قانع شدن متذاعین نزاع از حکم صادر بر پایه تفسیر قانون از فقه اسلامی ۱۶۲
- اصل هشتم: ❖❖❖ اصل ارتباط حداقلی دین، تابعیت و محل وقوع یا وجود افراد و اشیاء در حقوق مدنی ❖❖❖ ۱۶۴
- بند اول: «تبیین اصل» ۱۶۴
- بند دوم: «توجیه قانونی اصل» ۱۶۶
- ۱- بررسی مواد قانونی بیانگر ارتباط مولفه ها ثلاث با حقوق غیر مالی ۱۶۷

- نتیجه بحث در حقوق غیر مالی ۱۷۰
- ۲- بررسی مواد قانونی بیانگر ارتباط مولفه های ثلاث با حقوق مالی ۱۷۰
- نتیجه بحث در حقوق مالی ۱۷۳
- بند سوم: «آثار و نتایج حقوقی اصل» ۱۷۴
- ۱- جامع نگری قضای در حین رسیدگی به دعاوی مدنی ۱۷۴
- ۲- لزوم تفحص در فرض تردید در تأثیر مولفه های ثلاث بر موضوع مدنی ۱۷۴
- ۳- تجنی اهمیت بیشتر مباحث حقوق بین الملل خصوصی در حقوق مدنی ۱۷۵
- اصل نه: ❖❖❖ « اصل تساوی اتباع مختلف در تمتع از حقوق مدنی ایران » ❖❖❖ ۱۷۶
- بند اول: «تبیین مفاد اصل» ۱۷۶
- بند دوم: «توجیه قانونی اصل» ۱۷۸
- بند سوم: «آثار حقوقی اصل» ۱۷۹
- ۱- تفسیر مفصل مجامعت های اتباع خارجه در تمتع از حقوق مدنی ایران ۱۷۹
- ۲- فایده سیاسی برای اجرای اصل ۱۸۰
- دفتر سوم: اصول حقوقی حاکم بر حقوق اشخاص و محجورین ۱۸۱
- طرح مطلب ۱۸۳
- اصل دهم: ❖❖❖ « اصل تمتع اشخاص حقوقی مدنی » ❖❖❖ ۱۸۴
- بند اول: « تبیین اصل » ۱۸۴
- بند دوم: « توجیه قانونی اصل » ۱۸۵
- ۱- ماده ۹۵۹ قانون مدنی ۱۸۵
- ۲- ماده ۹۵۷ قانون مدنی ۱۸۷
- بند سوم: « نتیجه حقوقی اصل » ۱۸۸
- ۱- استناد به اصل حاضر به عنوان احلی عممی ۱۸۸
- ۲- شناخت دیدگاه قانون گذار نسبت به حقوق مدنی انسان ۱۸۹
- اصل یازدهم: ❖❖❖ « اصل ممنوعیت سلب حقوق مدنی » ❖❖❖ ۱۹۰
- بند اول: «تبیین اصل» ۱۹۰
- بند دوم: « توجیه قانونی اصل » ۱۹۰
- بند سوم: «آثار حقوقی اصل» ۱۹۲
- ۱- باطل دانستن قرارداد متضمن سلب حقوق مدنی به نحو کلی ۱۹۲
- ۲- استثناء بودن قرارداد متضمن سلب حقوق مدنی ۱۹۳
- ۳- استفاده از آن بعنوان احلی عملی در موارد تردید ۱۹۳

- اصل دوازدهم: ❖❖❖ اصل آمره محض بودن مقررات حقوق اشخاص ❖❖❖ ۱۹۴
- بند اول: «تبیین اصل» ۱۹۴
- بند دوم: «توجیه قانونی اصل» ۱۹۵
- ۱- ارتباط مقررات حقوق اشخاص با نظم عمومی ۱۹۵
- ۲- عدم تصریح به امکان توافق خلاف آنها؛ برخلاف سایر مقررات مدنی ۱۹۶
- ۳- رویه قضایی و عقاید حقوقدانان مجتهد ۱۹۷
- بند سوم: «نتایج و آثار حقوقی اصل» ۱۹۸
- ۱- بطلان توافقات مخالف با احکام مقررات قانونی راجع به اشخاص ۱۹۸
- ۲- ستفاد از اصل حاضر بعنوان اصلی عملی ۱۹۹
- ۳- تفسیر مضیق ادعائات اصل حاضر در صورت وجود ۲۰۰
- اصل سیزدهم: ❖❖❖ اصل بیعت مطلق احوال شخصیه از حقوق ملی ❖❖❖ ۲۰۰
- بند اول: «تبیین مفاد اصل» ۲۰۰
- بند دوم: «مبانی قانونی اصل» ۲۰۲
- ۱- ماده ۶ قانون مدنی (بیعت ایران با کسی ایرانی از حقوق ملی) ۲۰۲
- ۲- ماده ۷ قانون مدنی (بیعت احوال شخصیه با تبع خارج از حقوق ملی) ۲۰۳
- بند سوم: «آثار و نتایج اصل حقوقی» ۲۰۴
- ۱- عدم امکان اجرای قریحی محلی در خصوص اشخاص تبعه خارج ۲۰۴
- ۲- لزوم تفکیک مرز تفیق میان احوال شخصیه و احوال عامه ۲۰۵
- اصل چهاردهم: ❖❖❖ اصل عدم امکان تقویم، ترفیع، توارث، اسقاط و معامله حقوق شخصیه ❖❖❖ ۲۰۶
- بند اول: «تبیین اصل» ۲۰۶
- بند دوم: «توجیه قانونی اصل» ۲۰۷
- ۱- عدم امکان معینه حقوق ناشی از احوال شخصیه؛ مواد ۲۱۴، ۲۱۵ و ۱۹۰ و مفاد ماده ۳۶۲ (چون مدنی) ۲۰۸
- ۲- عدم امکان استناد حقوق راجع به احوال شخصیه؛ ماده ۱۷۸ و ۲۸۹ قانون مدنی ۲۰۹
- ۳- عدم امکان ترفیع و توثیق حقوق شخصیه؛ ماده ۷۷۱ قانون مدنی، ۱۴۱ قانون آیین دادرسی مدنی ۲۱۰
- ۴- عدم امکان تقویم حقوق راجع به شخصیت ۲۱۰
- ۵- عدم امکان توارث حقوق غیرمالی ۲۱۰
- بند سوم: «آثار حقوقی اصل» ۲۱۱
- ۱- بطلان قراردادهایی که اثر آن ها ترفیع یا توثیق حقوق شخصیه اند ۲۱۱
- ۲- عدم پذیرش تضمین خوشه نسبت به حقوق شخصیه ۲۱۱
- ۳- استفاده از این اصل به عنوان اصل ضمنی در موارد ندرند ۲۱۲

اصل پانزدهم: ❖❖❖ «اصل تساوی اشخاص حقیقی و حقوقی در برخورداری از حقوق و داشتن تکالیف» ❖❖❖	۲۱۳
بند اول: «تبیین مفاد اصل»	۲۱۳
بند دوم: «مبانی قانونی اصل»	۲۱۴
۱- ماده ۵۸۸ قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱	۲۱۴
۲- تفسیر قانون گذار به داشتن نام، اقامتگاه، تابعیت به عنوان سه حق مشترک اشخاص حقوقی و حقیقی (مواد ۵۷۶، ۵۹۱، ۵۹۰ قانون تجارت و مواد ۹۹۷، ۱۰۰۲، ۹۷۶ قانون مدنی و اصل ۴۱ قانون اساسی)	۲۱۵
بند سوم: «آثار و نتایج حقوقی اصل»	۲۱۶
۱- تسبیر مضیق محرومیت های موردی اشخاص حقوقی از حقوق و تکالیف انسانی و رجوع به اصل مندرج در ماده ۵۸۸	۲۱۶
۲- لزوم توجه قانون گذار به اشخاص حقوقی در نظام نوین قانون گذاری در مطلق مباحث حقوقی	۲۱۷
اصل شانزدهم: ❖❖❖ «اصل عدم امکان استیفاء حقوق مدنی توسط مجبور» ❖❖❖	۲۱۸
بند اول: «تبیین مفاد اصل»	۲۱۸
بند دوم: «توجیه قانونی اصل»	۲۲۰
۱- قسمت وسطی ماده ۹۵۸ قانون اساسی (در کلیات و عمومیات چند اشخاص قانون مدنی)	۲۲۰
۲- ماده ۱۲۰۷ قانون مدنی	۲۲۱
۳- مفاد مواد ۱۲۳۵ و ۱۹۰ و ۱۱۸۰ قانون مدنی	۲۲۲
بند سوم: «نتایج و فواید قانونی اصل»	۲۲۳
۱- استفاده از اصل حقوقی حاضر به عنوان اصل عام	۲۲۳
۲- تفسیر مضیق مواردی که قانون گذار به مجبور استناد در حقوق مدنی را بنابر مصلحتی به وی داده است	۲۲۴
اصل هفدهم: ❖❖❖ «اصل عدم تاثیر حجر در مسئولیت مدنی» ❖❖❖ «اصل قهری افراد مجبور» ❖❖❖	۲۲۵
وضعی ۱: ❖❖❖	۲۲۶
بند اول: «تبیین اصل»	۲۲۶
بند دوم: «توجیه قانونی اصل»	۲۲۸
۱- طلاق و عموم نص ماده ۱۲۱۶ قانون مدنی	۲۲۹
۲- طلاق و عموم ماده ۱ قانون مسئولیت مدنی و فقدان مشابه ماده ۱۹۰ قانون مدنی در باب ضمان قهری	۲۳۰
۳- مواد ۱۴۰، ۹۲ و ۴۵۲ قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲	۲۳۱
بند سوم: «نتایج حقوقی اصل»	۲۳۴

- ۱- امکان ولزوم محکومیت مجبوران به پرداخت خسارت از اموال خود آنان در مسئولیت مدنی ۲۳۴
- ۲- شناخت مهم ترین الفارق اعمال حقوقی و مسئولیت مدنی در حقوق ایران ۲۳۴
- اصل هجدهم: ❖❖❖ اصل انحصاری بودن اسباب حجر در حقوق مدنی ایران ❖❖❖ ۲۳۵
- بند اول: «تبیین مفاد اصل» ۲۳۵
- بند دوم: «توجیه قانونی اصل» ۲۳۸
- ۱- نص احصایی ماده ۲۰۷ قانون مدنی ۲۳۸
- ۲- مفهوم ماده ۳۱۱ قانون مدنی ۲۴۰
- بند سوم: «راید و نتایج حقوقی اصل» ۲۴۰
- ۱- ممنوعیت مجبور تقی نمودن مرض الموت و ۲۴۰
- ۲- الحاق افراد ذلیل، معلولان ذهنی - جسمی کم تر از جنون به اهلیت داران ۲۴۱
- اصل نوزدهم: ❖❖❖ اصل ولزوم حمایت و رعایت مصلحت مجبور در حقوق مدنی ❖❖❖ ۲۴۳
- بند اول: «تبیین مفاد اصل» ۲۴۳
- بند دوم: «مبانی قانونی اصل» ۲۴۴
- بند سوم: «نتایج قانونی اصل» ۲۴۶
- ۱- تفسیر مقررات مبرم به نفع مصلحت مجبور ۲۴۶
- ۲- استفاده از اصل حقوقی حاضر به عنوان مستند دادگاه ۲۴۷
- ۳- نقض دادنامه های صادره برخلاف اصل مصلحت مجبور در دیوان عالی کشور موضوع ماده ۳۷ قانون آیین دادرسی مدنی ۲۴۸
- دفتر چهارم: اصول حقوقی حاکم بر حقوق اموال و مالکیت** ۲۴۹
- یادآوری فلسفه مباحث کتاب حاضر ۲۵۱
- اصل بیستم: ❖❖❖ اصل منقول بودن حقوق مالی ❖❖❖ ۲۵۳
- بند اول: «تبیین مفاد اصل» ۲۵۳
- بند دوم: «مبانی قانون اصل» ۲۵۵
- ۱- حکم کلی ماده ۲۰ قانون مدنی ۲۵۵
- ۲- احصای مصادیق اموال غیر منقول در مواد ۱۸ تا ۱۳ ۲۵۶
- بند سوم: «آثار و نتایج اصل» ۲۵۷
- ۱- ترجیح دادگاه محل قامت خواننده در برابر دادگاه محل وقوع شی ۲۵۷
- ۲- مسموع نبودن دعاوی تصرف عدوانی راجع به اموالی که در غیر منقول بودن آنها تردید وجود داشته باشد ۲۵۸
- ۳- عدم تسری استثنایات اموال غیر منقول به اموال مشکوک التوصیف ۲۵۹

- اصل بیست و یکم: ❖❖❖ اصل محصور بودن حقوق عینی ❖❖❖ ۲۶۰
- بند اول: «تبیین مفاد اصل و توجیه مبانی قانونی آن» ۲۶۰
- بند دوم: «آثار و نتایج حقوقی اصل» ۲۶۲
- ۱- عدم تسری امتیازات حقوق عینی به حق مشکوک التابیت ۲۶۲
- ۲- تسری قواعد عمومی تعهدات به حقوقی که عینی بودن آن ها مسلم نیست ۲۶۳
- اصل بیست و دوم: ❖❖❖ اصل تصرف همه گونه در مایملک ❖❖❖ ۲۶۳
- بند اول: «تبیین مفاد اصل» ۲۶۳
- بند دوم: «توجیه مبانی قانونی اصل» ۲۶۵
- ۱- ماده ۳۰ قانون مدنی ۲۶۵
- ۱- ماده ۹۴ قانون مدنی ۲۶۵
- ۳- مقرری که از اصل عقد نسبت به اموال و مایملک را بلا مانع دانسته اند ۲۶۶
- اول: و ثانی: حقوق عینی ۲۶۷
- ۱- تفسیر مفاد محدودیت ها و داده بر اختیارات مالک من جمله تقسیم منافع حقوق مجوزین مالک ۲۶۷
- ۲- لزوم احتیاط در رد و جمع قوانین سابق و تحدید کننده مایملکت سابق خصوصی ۲۶۸
- اصل بیست و سوم: ❖❖❖ اصل امانت و امانت داری ۲۶۹
- بند اول: «تبیین مفاد اصل» ۲۶۹
- بند دوم: «مبانی قانونی اصل» ۲۷۱
- ۱- ماده ۳۴۸ قانون مدنی ۲۷۱
- ۲- ماده ۳۰ قانون مدنی ۲۷۲
- بند سوم: «آثار و نتایج اصل» ۲۷۲
- ۱- اصل بر صحت قراردادهایی که مورد معامله آن ها از حیث مرتب و نال مردد باشد ۲۷۲
- ۲- تفسیر مضیق مواردی که قانون کتاری می را قابل انتقال ندانسته است ۲۷۳
- اصل بیست و چهارم: ❖❖❖ اصل مالک بودن متصرف ❖❖❖ ۲۷۴
- بند اول: «تبیین مفاد اصل» ۲۷۴
- بند دوم: «مبانی قانونی اصل» ۲۷۶
- ۱- ماده ۳۵ قانون مدنی ۲۷۶
- ۲- ماده ۱۰۱ قانون اجرای احکام مدنی مصوب ۱۳۵۶ ۲۷۷
- ۳- ماده ۹۰ آیین نامه نحوه اجرای مفاد اسناد رسمی لازم الاجرا مصوب ۱۳۸۷/۶/۱ ۲۷۷
- بند سوم: «نتایج حقوقی اصل مالک بودن متصرف» ۲۸۱
- ۱- پذیرش دعوی اثبات مالکیت در اموال غیر منقول فقط سابقه ثبت در متصرف ۲۸۱
- ۲- عدم نیاز متصرف به اقامه دلیل در دعوی مالکیت ۲۸۱

- ۲۸۲..... ۳- غاصب تلقی نمودن کسی که مال را از تصرف متصرف اخراج می نماید
- اصل بیست و پنجم: ❖❖❖ «اصل مجانی بودن حقوق انتفاعی (عمری، سکنی، رقبی، وقف و حبس)»
- ۲۸۳..... ❖❖❖
- ۲۸۳..... بند اول: «تبیین مفاد اصل»
- ۲۸۴..... بند دوم: «مبانی قانونی اصل»
- ۲۸۴..... ۱- تعریف غیر معوض حقوق انتفاعی در قانون مدنی و برخلاف عقود معوض
- ۲۸۶..... ۲- فلسفه وجودی حقوق انتفاعی
- ۲۸۷..... بند سوم: «نتایج و فواید اصل»
- ۲۸۷..... ۱- اصل عقود انتفاعی بر مجانی بودن در فرض سکوت متعاقدين
- ۲۸۸..... ۲- عدم اجراء سکوت عفو مغایره ای در عقود انتفاعی
- ۲۸۹..... اصل بیست و ششم: ❖❖❖ «اصل زوال مباحات در نظام حقوق کنونی» ❖❖❖
- ۲۸۹..... بند اول: «تبیین مفاد اصل»
- ۲۹۰..... بند دوم: «توجیه قانونی اصل»
- ۲۹۰..... ۱- اصل دوم اساسی و در اختیار حکومت اسلامی قرار گرفتن مباحات
- ۲۹۰..... ۲- تصویب قوانین بعد از انقلاب از جمله قانون آب و نحوه ملکی شدن آن. قانون ملی شدن جنگل ها، قانون معادن، قانون حید و شکر و قانون معادن
- ۲۹۱.....
- ۲۹۲..... بند سوم: «نتایج قانونی اصل»
- ۲۹۲..... ۱- عدم امکان صدور حکم بر مبنای مقررات راجع به مباحات قانون مدنی
- ۲۹۲..... ۲- لزوم اصلاح قانون مدنی در باب مباحات
- ۲۹۳..... اصل بیست و هفتم: ❖❖❖ «اصل ظرافت و احتیاط در حقوق ارتقایی و روابط مجاورین» ❖❖❖
- ۲۹۳..... بند اول: «تبیین مفاد اصل»
- ۲۹۴..... بند دوم: «مبانی قانونی اصل»
- ۲۹۴..... ۱- کثرت مواد قانونی مربوط نسبت به سایر مباحث قانون مدنی
- ۲۹۵..... ۲- توجه به برخی مصداق های مواد باب ارتفاق و مجاورت املاک در قانون مدنی
- ۲۹۵..... بند سوم: «آثار و نتایج اصل»
- ۲۹۵..... ۱- عدم متابعت از قواعد کلی در باب حقوق ارتقایی و مجاورت املاک
- ۲۹۶..... ۲- تقویت ویژه دادرسی در هنگام صدور رأی در دعاوی مربوطه
- ۲۹۷..... اصل بیست و هشتم: ❖❖❖ «اصل محصور بودن اسباب تملک» ❖❖❖
- ۲۹۷..... بند اول: «تبیین مفاد اصل»
- ۲۹۸..... بند دوم: «توجیه قانونی اصل»

- ۲۹۸ ۱- در مقام بیان بودن قانون گذار در ماده ۱۴۰ قانون مدنی
- ۲۹۹ ۲- فحص اسباب تملک و یاس از وجود آن هادر مقررات مدنی
- ۲۹۹ بند سوم: «نتایج و آثار اصل»
- ۲۹۹ ۱- عدم پذیرش دعوی مدعی مالکیتی که به اسباب اربعه قادر به اثبات نیست
- ۳۰۰ ۲- تفسیر محدود اسباب تملک و اصل برعدم وجود ملکیت در صورت تردید
- ۳۰۱ اصل بیست و نهم: «اصل تساوی» ❖❖❖
- ۳۰۱ بند اول: «تیین مفاد اصل»
- ۳۰۲ بند دوم: «مبانی قانون اصل»
- ۳۰۲ ۱- ماده ۱۵۳ قانون مدنی
- ۳۰۳ ۲- ماده ۵۳۳ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۱۱ در نظر گرفتن ماده ۴۵۲ آن قانون
- ۳۰۵ بند سوم: «آثار و نتایج اصل»
- ۳۰۵ ۱- استفاده از اصل تساوی در موارد تردید در میزان مسئولیت
- ۳۰۶ ۲- استفاده از اصل تساوی در قوعه شرکت و اشاعه
- ۳۰۶ اصل سی ام: «اصل برعدم» ❖❖❖
- ۳۰۶ بند اول: «تیین مفاد اصل»
- ۳۰۸ بند دوم: «مبانی قانونی اصل»
- ۳۰۸ ۱- ماده ۱۵۷ قانون مدنی
- ۳۰۹ ۲- ماده ۵۹۸ قانون مدنی
- ۳۱۰ بند سوم: «آثار و نتایج حقوقی اصل»
- ۳۱۰ ۱- استفاده از اصل قرعه در موارد امر مشکل و سکوت قاضی کار با استفاده از عنوان کلی «اصل حقوقی»
- ۳۱۰ ۲- استفاده از «اصل قرعه» در تمام کرایش های حقوقی
- ۳۱۳ منابع و مآخذ

سخنی با خوانندگان گرامی

از زمانی که تقدیر و البته لطف حضرت حق ما را به عرضه حقوق رهنمون فرمود، همیشه و همه شب فکر و سخن ما این سوال مبنایی و مهم بود که، راز تحکم کلام صاحب نامان حقوق در مطلق‌گریشات آن و خاصه حقوق استدلال و برهان، یعنی حقوق مدنی در چیست؟ به راستی چرا برخی از پیشکسوتان این رشته به درستی به معنای قانون و منطق قانون گذار آشنایی و آگاهی تسلط یافته‌اند؟ برای یافتن پاسخ هر معمایی تفحص و تحقیق مهم‌ترین پیش شرط یافتن ضریح صریح است. لذا بنابر این منطق و به ناچار با مراجعه به تالیفات بزرگان حقوق کشور، چون استاد اتوزیان، استاد امامی و استاد شهیدی و دیگر گرانقدران، درضمن مطالعه آثار ارزشمند آن‌ها، در پی پاسخ به سوال ذهن خود طی سفر می‌گردیم تا آن که بالاخره در لایه لای استدلال، تضارب آراء و منطق حقوقی آن‌ها، گم‌شده خویش را چنین دریافتیم که علاوه بر توانایی ذاتی، استعداد استعداد ذاتی (که در فقه و در باب قضا گفته‌اند: و... مکه الاستنباط ان الله يعطى من يشاء...)، لیاقت عدل و عیالی، قدر جامع و وصف مشترک طریق این گوهران گهربار یک چیز است و آن این که علاوه بر آشنایی با پیشینه فقهی مطالب، مآخوذه از فقه و حسب مورد منبع اقتباس در حقوق خارجی، حتی بیش‌تر از آن‌ها، با شناخت «قواعد و اصول حقوقی حاکم» بر مجموعه‌ای یک قانون، همانند پذیری بر آن ولایت و تسلط پیدا کرده‌اند. آن گونه که پس از استقراء در مواد قانون مدنی و دقت در لحن و سیاق کلام قانون گذار، بخوبی و آندیشمندانه دریافته‌اند که، اصل، بر «رضایی بودن عقود»

است. سپس در هنگام تحریر در لزوم تشریفاتی بودن توافقی جدید، اولین استدلال قوی و در عین حال بجای آنان، توسل به این اصل حاصل از استقراء است. چنان که استاد فقید مرحوم دکتر کاتوزیان به کرار به این مطلب اشاره نموده اند. یا آن که در بحث قراردادها با تأملی در مواد قانون متوجه شده اند که اصل بر «آزادی قراردادها» است و تحدید حدود اراده متعاقدين. فرض استثنائی که نیاز به نص دارد و الا اصل همان است که حاصل گردیده است. نکته مهم و در نظر توجه آن که برخی از این اصول به زبان حال حقوق کنونی نه از سوی فقها ارائه شده و نه به حسه وی آن ها در فقه رفتن شیوه ای درست است. زیرا قانون محصول نمایندگان ملت در عصر حاضر بوده و منطقاً اصول حاکم بر کلام هر متکلمی را نیز باید از زوایای کلام خود وی جستجو نمود. به همین علت، نباید تجربه گرفت که مثلاً اصل «مصلحت در حقوق خانواده» یا «اصل حمایت از نااهلان» که دو اصل پیش روی این تحقیق بوده، در فقه نامی بدین عنوان ندارد و این ایراد احتیالی است. اکنون مردود پاسخ داده می شود. هرچند غالباً که، مبنای وجودی این اصول کلی به هدایت اساس چهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی همان موازین فقهی موضوع می باشد. به هر حال، به این هم مراد و منطق قانون به شیوه گفته شده به امدش رسید و این روش نیکو را همه تصدیق و ما تحسین می نمائیم. لیکن در مقام زنده نگه داشتن این راه قرین به صواب، بر آن شدیم تا با خوشه چینی از خوان گرمی که آن مردان واقعی گسترده اند و نیز تأملات زیادی که در متن قانون مدنی داشته ایم، شماری از این اصول حقوقی که در واقع ساختمان حقوق مدنی بلاخص قانون

مدنی بر این ستون‌ها استوار یافته است، را به جامعه حقوقی کشور عرضه نمایم. بدان شیوه که ابتدا اصل حقوقی استنباطی از قانون را در معنایی که در کلیات این کتاب تبیین خواهد شد، به معنای مصطلح اصولی^۱ مطرح، سپس آن را به بیان حقوقی، تحلیل و تفسیر نموده، نهایت آن که در مقام تطبیق آن با قانون مدنی و سایر مقررات مرتبط، مواد مبانی آن اصل را استخراج و در صورت نیاز و تا جایی که به تبیین و توجیه موضوع کمک کند به تحلیل فواید شناخت آن اصل پرداخته می‌شود.

در پایان باید بیان داشت، در هر تالیفی هرچند هم نهایت اهتمام به کارگرفته شود و مولف در ذهن اثر خود را کل گویا و شفاف نماید باز هم واقعیت آن است که آن چه بی عیب و نقص، موجود بوده و برای مصنف به اها مانند، ذات قدس باری تعالی است و مطلق فعالیت های انسانی عاری از خطا نمی باشد. لذا آوری این مصرع که گل بی غلت و عیب، جداست، عقیده راسخ ما آن است که اثر حاضر نیز از این قاعده کلی مستثنی نیست. بدین وسیله، از کمیته اندیشمندان و استادان حقوقی استدعا می‌گردد که انتقادات سازنده خود را به مقتضای لطف به نگارندگان این اثر یادآوری نمایند.